

הלכות שופר פרק ג

א. כמה תקיעות חייב אדם לשמע ביום טוב שלראש השנה, תשע תקיעות: לפי שנאמרה תרועה ביובל ובראש השנה שלושה פעמים, וכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה; ומפי השמועה למדו שכל תרועות שלחדש השביעי, אחד הן, בין בראש השנה בין ביום הכפורים שליובל, תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהן תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה.

ב. תרועה זו האמורה בתורה, נסתפק לנו בה ספק לפי ארץ השנים ורב הגליות, ואין אנו יודעין היאך היא: אם היא היללה שמיללין הנשים בנהייתן בעת שמיבבין, או האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידאג לבו מדבר גדול, או שניהם כאחד האנחה והיללה שדרפה לבוא אחריה הן הנקראין תרועה, שפך דרך הדואג מתאנח תחלה ואחר כך מילל; לפיכך אנו עושין הכל, האנחה והיללה. והיללה, היא שאנו קוראין תרועה; והאנחה זו אחר זו, היא שאנו קוראין אותה שלושה שברים. נמצא סדר התקיעות כך הוא:

ג. מברך; ותוקע תקיעה ואחריה שלושה שברים ואחריה תרועה ואחריה תקיעה, וחוזר כסדר הזה שלושה פעמים; ותוקע תקיעה ואחריה שלושה שברים ואחריה תקיעה, וחוזר כסדר הזה שלושה פעמים; ותוקע תקיעה ואחריה תרועה ואחריה תקיעה, וחוזר כסדר הזה שלושה פעמים: נמצא מגין התקיעות, שלושים כדי להסתלק מן הספק.

ד. שעור תרועה, כשתי תקיעות; שעור שלושה שברים, כתרועה. הרי שתקע והריע ותקע תקיעה ארוכה, ומשך בה בשנים בראשונה אין אומרין תחשב כשתי תקיעות ויריע אחריה ויחזור ויתקע, אלא אפלו משך בה כל שעה אינה אלא תקיעה אחת; וחוזר ותוקע ומריע ותוקע, שלושה פעמים.

ה. שמע תקיעה אחת בשעה זו, ושניה בשעה שניה אפלו שעה כל היום כלו הרי אלו מצטרפין, ויצא ידי חובתו: והוא, שישמע כל בבא מהן על סדרה, לא שישמע תרועה ואחריה שתי תקיעות או שתי תקיעות ואחריהן תרועה, וכיוצא בזה.

ו. שמע תשע תקיעות מתשעה בני אדם כאחד, לא יצא אפלו ידי אחת; תקיעה מזה ותרועה מזה ותקיעה משלישי בזה אחר זה, יצא, ואפלו בסרוגין, ואפלו כל היום כלו. ואינו יוצא ידי חובתו, עד שישמע כל התשע תקיעות, שכלן מצוה אחת הן, ולפיכך מעכבות זו את זו.

ז. הצבור, חייבין לשמע התקיעות על סדר הברכות. כיצד: אומר שליח צבור אבות וגבורות וקדשת השם ומלכיות, ותוקע שלוש; ואומר זכרונות, ותוקע שלוש; ואומר שופרות, ותוקע שלוש; ואומר עבודה והודיה וברכת כוהנים.

ח. שלוש ברכות אמצעיות אלו שלראש השנה, ושלוש הכפורים שליובל שהן מלכיות וזכרונות ושופרות מעכבות זו את זו. וצריך לומר בכל ברכה מהן, עשרה פסוקים מעין הברכה שלוש פסוקים מן התורה, ושלושה מספר תלים, ושלושה מן הנביאים, ואחד מן התורה משלים בו. ואם השלים בנביא,

יָצָא; וְאִם אָמַר פָּסוּק אֶחָד מִן הַתּוֹרָה וְאֶחָד מִן הַכְּתוּבִים וְאֶחָד מִן הַנְּבִיאִים, יָצָא; אִפְּלוּ אָמַר וּבִתּוֹרֶתָּהּ ה' אֱלֹהֵינוּ כְּתוּב לֵאמֹר וְאָמַר פָּסוּק שֶׁלִּתּוֹרָה וְהַפָּסִיק, שׁוּב אֵינוּ צָרִיךְ כָּלּוּם.

ז. אֵין מְזַכְּרִין זְכוֹנוֹת מַלְכוּת וְשׁוֹפְרוֹת שֶׁלְּפָרְעֻנוֹת זְכוֹנוֹת כְּגוֹן "וַיִּזְכֹּר, כִּי-בֶשֶׁר הָמָּה . . ." (תהילים עח,לט), מַלְכוּת כְּגוֹן "בַּחֲמָה שְׁפוּכָה אִמְלוּךְ עָלֵיכֶם" (יחזקאל כ,לג), שׁוֹפְרוֹת כְּגוֹן "תִּקְעוּ שׁוֹפָר בַּגִּבְעָה, חֲצֹצֶרֶת בָּרֶמָּה . . ." (הושע ה,ח). וְלֹא זְכוֹן יַחֲיד אִפְּלוּ לְטוֹבָה כְּגוֹן "זְכַרְנִי ה', בְּרָצוֹן עֲמָךְ" (תהילים קו,ד), "זְכָרָה-לִּי אֱלֹהִי, לְטוֹבָה" (נחמיה ה,יט; נחמיה יג,לא). וּפְקֻדּוֹת אֵינָן כְּזְכוֹנוֹת כְּגוֹן "פֶּקֶד פִּקְדֹתַי אֲתָכֶם" (שמות ג,טז). וַיֵּשׁ לוֹ לְהַזְכִּיר פְּרַעְנוֹת שְׁלֹאמוֹת הָעוֹלָם כְּגוֹן "ה' מֶלֶךְ, יִרְגְּזוּ עַמִּים" (תהילים צט,א), "זְכֹר ה', לְבִנֵּי אָדָם אֵת, יוֹם יְרוּשָׁלַם" (תהילים קלז,ז), "וְאֲדֹנִי ה' בְּשׁוֹפָר יִתְקַע, וְהִלֵּךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן" (זכריה ט,יד).

י. "שִׁמְעָה, יִשְׂרָאֵל: ה' אֱלֹהֵינוּ, ה' אֶחָד" (דברים ו,ד), "אַתָּה הָרָאָה לְדַעַת . . ." (דברים ד,לה), "וַיִּדְעַת הַיּוֹם, וְהִשְׁבַּת אֶל-לִבְבָךְ, כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת: אֵין, עוֹד" (דברים ד,לט) כָּל פָּסוּק מֵאֵלוּ, מַלְכוּת הוּא עֲנִינֹ, אֵף עַל פִּי שְׁאִין בּו זְכֹר מַלְכוּת, וְהָרִי הוּא כְּמוֹ "ה' יִמְלֹךְ, לְעֹלָם וָעֶד" (שמות טו,יח), "וַיְהִי בִישְׁרוֹן, מֶלֶךְ" (דברים לג,ה).

יא. הַמִּנְהַג הַפְּשׁוּט בְּסֹדֶר תְּקִיעוֹת שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּצָּבוּר, כֶּךָ הוּא: אַחֵר שְׁקוֹרְאִין בַּתּוֹרָה וּמַחְזִירִין הַסֵּפֶר, יוֹשְׁבִין כָּל הָעָם; וְאַחֵר עוֹמֵד וּמְבַרֵּךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְשִׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר, וְכָל הָעָם עוֹנִין אָמֵן; וְחוֹזֵר וּמְבַרֵּךְ שֶׁהֲחִינֹ, וְכָל הָעָם עוֹנִין אָמֵן. וְתוֹקֵעַ שְׁלוֹשִׁים תְּקִיעוֹת שְׁאִמְרָנוּ מִפְּנֵי הַסֵּפֶק, עַל הַסֵּדֶר. וְאוֹמֵר קָדִישׁ, וְעוֹמְדִין וּמִתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת מוֹסָף. וְאַחֵר שְׁגוֹמֵר שְׁלִיחַ צָבוּר בִּרְכָה רְבִיעִית שֶׁהִיא מַלְכוּת, תוֹקֵעַ תְּקִיעָה שְׁלוֹשָׁה שְׁבָרִים תְּרוּעָה תְּקִיעָה פַּעַם אַחַת; וּמְבַרֵּךְ בִּרְכָה חֲמִישִׁית שֶׁהִיא זְכוֹנוֹת, וְאַחֵר שְׁגוֹמְרָה תוֹקֵעַ תְּקִיעָה שְׁלוֹשָׁה שְׁבָרִים תְּקִיעָה; וּמְבַרֵּךְ בִּרְכָה שְׁשִׁית שֶׁהִיא שׁוֹפְרוֹת, וְאַחֵר שְׁגוֹמְרָה תוֹקֵעַ תְּקִיעָה תְּרוּעָה וְתְּקִיעָה פַּעַם אַחַת, וְגוֹמֵר הַתְּפִלָּה.

יב. זֶה שֶׁתוֹקֵעַ כְּשֶׁהֵן יוֹשְׁבִין, הוּא שֶׁתוֹקֵעַ עַל סֵדֶר בִּרְכוֹת כְּשֶׁהֵן עוֹמְדִים, וְאֵינוּ מְדַבֵּר בֵּין תְּקִיעוֹת שְׁמִיּוֹשֵׁב, לְתְּקִיעוֹת שֶׁעַל הַסֵּדֶר; וְאִם סָח בִּינִיהֶן אֵף עַל פִּי שֶׁעָבַר, אֵינוּ חוֹזֵר וּמְבַרֵּךְ.

יג. בְּדִין הִיא שֶׁיִּתְקַעוּ עַל כָּל בִּרְכָה, כָּל בָּבָא מֵהֵן שְׁלוֹשָׁה פַּעַמִּים כְּדֶרֶךְ שֶׁתְּקַעוּ כְּשֶׁהֵן יוֹשְׁבִין; אֲלֹא כִּיּוֹן שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּדִי סֵפֶק בְּתְּקִיעוֹת שְׁמִיּוֹשֵׁב, אֵין מְטַרִּיחִין עַל הַצָּבוּר לַחֲזוֹר בָּהֵן כֶּלֶן עַל סֵדֶר בִּרְכוֹת, אֲלֹא דִי לָהֵן בָּבָא אַחַת עַל כָּל בִּרְכָה, כְּדִי שֶׁיִּשְׁמְעוּ תְּקִיעוֹת עַל סֵדֶר בִּרְכוֹת. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ, בַּצָּבוּר; אֲבָל בִּיחֲדִיד בֵּין שֶׁשִּׁמְעַ עַל סֵדֶר בִּרְכוֹת בֵּין שֶׁלֹּא שִׁמְעַ עַל הַסֵּדֶר, בֵּין מַעֲוֹמֵד בֵּין מִיּוֹשֵׁב וְאֵין בְּזֶה מִנְהַג.

יד. הַתְּקִיעוֹת אֵינָן מַעֲכָבוֹת אֶת הַבִּרְכוֹת, וְהַבִּרְכוֹת אֵינָן מַעֲכָבוֹת אֶת הַתְּקִיעוֹת. שְׁתֵּי עִירוֹת, בְּאַחַת יוֹדֵעַ בּוֹדָאִי שֶׁיֵּשׁ שֵׁם מִי שֶׁיִּבְרַךְ לָהֵן תִּשְׁעַ בִּרְכוֹת וְאֵין שֵׁם תוֹקֵעַ, וּבִשְׁנֵיהֶן סֵפֶק יֵשׁ שֵׁם תוֹקֵעַ סֵפֶק אֵין שֵׁם הוֹלֵךְ לְשִׁנְיָה, שֶׁהַתְּקִיעָה מְדַבְּרִי תּוֹרָה וְהַבִּרְכוֹת מְדַבְּרִי סוּפְרִים.